

Огляд сектору фінансових послуг**Україна**

Банківський сектор. Темпи зростання української галузі фінансових послуг прискорилися у 2005 році, викликаючи великий інтерес з боку іноземних інвесторів. Доходи банківського сектору у вигляді відсотків зросли в минулому році на 48% у порівнянні з попереднім роком, в той час як обсяги кредитування фізичних осіб та іпотечного кредитування зросли втричі. Тенденції до консолідації в галузі стали більш очевидними після того, як два провідних банків, «Аваль Банк» та «Укрсиббанк», були придбані іноземними стратегічними інвесторами: Raiffeisen International придбав 93,5% акцій «Аваль Банку» за USD 1,03 млрд., а BNP Paribas придбав 51% акцій «Укрсиббанку» за ціну, яка не була розголошена. У лютому 2006 року італійський банк Banca Intesa оголосив про те, що він досяг угоди з акціонерами «Укрсиббанку» про придбання 85,4% акцій цього банку за USD 1,12 млрд., що означає ринкову капіталізацію у розмірі USD 1,31 млрд. або перевищення балансової вартості банку станом на 2005 рік у 5,3 разів.

Сектор фінансових послуг зростає високими темпами, викликаючи великий інтерес з боку іноземних інвесторів

Сектор страхування. Реформування регуляторного середовища зробило ринок страхових послуг більш прозорим, зменшивши частку страхових компаній, що використовувались як засоби оптимізації податків. За нашими попередніми оцінками, фактичні страхові премії збільшилися у 2005 році у порівнянні з попереднім роком на 40%, при цьому обсяг ринку досяг майже USD 1 млрд. Одним з факторів цього зростання був прийнятий у 2005 році новий закон, згідно з яким страхування автомобілів є обов'язковим для всіх власників автотранспортних засобів. За нашими оцінками, цей закон приніс галузі додатковий прибуток у розмірі USD 85 млн. (на 30% більше в порівнянні з попереднім роком). Страхування життя все вимагається для отримання іпотечного кредиту, але ми гадаємо, що у цьому підсекторі страхової галузі також відбудеться значний стрибок у разі прийняття такого закону. Шляхом придбань на ринок вийшла низка іноземних страхових компаній, але ще більше вітчизняних компаній прагнуть встановити співпрацю з іноземними стратегічними інвесторами. Декілька провідних європейських компаній з надання фінансових послуг, таких як PPF Group, UNIQUA, BNP Paribas та Fortis заявили про свої плани вийти на український ринок страхування до кінця 2006 року.

У 2005 році страхові премії збільшилися на 40%

Лізинг. Лізинг в Україні залишається слабозрозумим, обіцяючи великим іноземним гравцям великий потенціал зростання завдяки низькій конкуренції та зростаючому внутрішньому попиту на лізингові послуги. У 2005 році лізинговий портфель країни збільшився на 142% і досяг USD 400 млн. або 2,6% загальної суми інвестиційних видатків (що набато нижче середнього показника у 17% у зоні євро у 2004 році). Кількість компаній, що надають лізингові послуги, збільшилося більш ніж удвічі у 2005 році, досягнувши 106. Сьогодні на ринку є лише декілька потужних гравців, таких як Euro Leasing, Hertz, Avis та Itta, і вони працюють, головним чином, в секторі авто лізингу; тому банки залишаються основними гравцями, і їх частка ринку складає близько 60%. За даними дослідження, проведеного МФК, 13% компаній, що діють в Україні, були зацікавлені у використанні лізингових послуг у 2005-2006 роках. Основними причинами незадоволеного попиту є порівняно короткий термін оренди (2-3 роки), майже повна відсутність на регіональному рівні та високі відсоткові ставки, які все ще змушують компанії звертатися за кредитами замість лізингу. Ми гадаємо, що обсяги лізингу зростуть у 2007 році, оскільки очікується прийняття нового лізингового законодавства, яке значно зменшить податки для лізингових компаній та, ймовірно, приведе до зменшення лізингових витрат. Частка легкових автомобілів у портфелі виробів складає 21%, тоді як частка літаків складає 29%, а вантажівок – 24%. Завдяки прискореним темпам розвитку та зростаючому попиту з боку українських компаній, багатонаціональні компанії планують вийти на ринок вже у 2006 році. Через те, що лізинг залишається слабозрозумим, перелік потенційних об'єктів для злиття та придбання є невеликим. Таким чином, іноземні лізингові компанії, що входять на український ринок, продовжують розвиватися з нуля.

Лізинг все ще є слабозрозумим, обіцяючи великий потенціал зростання

Фінансові ринки. У 2005 році Україна залишалась серед країн з найбільш ефективними фондовими ринками у світі, при цьому обсяги торгівлі цінними паперами продовжували зростати темпами, які вимірювались двозначними числами. Річний обсяг торгівлі на основній фондовій біржі країни, ПФТС, збільшився більш ніж у п'ять разів, до USD 670 млн. (ця цифра не включає в себе американські депозитарні свідоцтва та глобальні депозитарні свідоцтва і операції на позабіржовому ринку). Минулий рік також був ознаменований першими первинними публічними розміщеннями акцій українських компаній. Зокрема, компанія «XXI Століття» що займається операціями з нерухомістю, залучила USD 138 млн., а одна з найбільших вітчизняних мереж супермаркетів «Велика Кишенька» залучила USD 27,5 млн. від іноземних інвесторів у грудні 2005 року.

Обсяг торгівлі цінними паперами збільшився у 2005 році у п'ять разів; були здійснені перші первісні пропозиції акцій

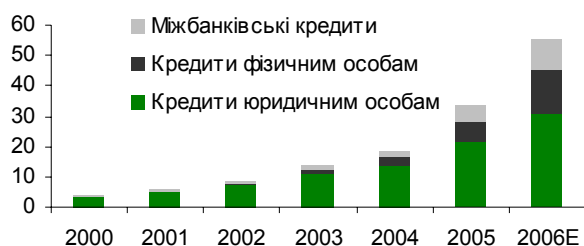
Банківський сектор: регіональний лідер за темпами зростання

Український банківський сектор є лідером за темпами зростання у регіоні Центральної та Східної Європи. У 2001-05 роках вітчизняні банки збільшили обсяги кредитування корпоративних клієнтів та фізичних осіб на 44%, що в середньому складало 123% за рік. Лише у 2005 році кредити юридичним особам зросли на 48%, до USD 21,6 млрд., а кредити фізичним особам - на 124%, до USD 6,6 млрд. В той же час, потужні тенденції зростання як на ринку кредитування юридичних, так і фізичних осіб, є обґрунтованими, оскільки загальна сума активів у вітчизняному банківському секторі складала лише 53,2% ВВП за 2005 рік.

Величезний потенціал для зростання, оскільки банківські активи склали лише 53,2% ВВП за 2005 рік...

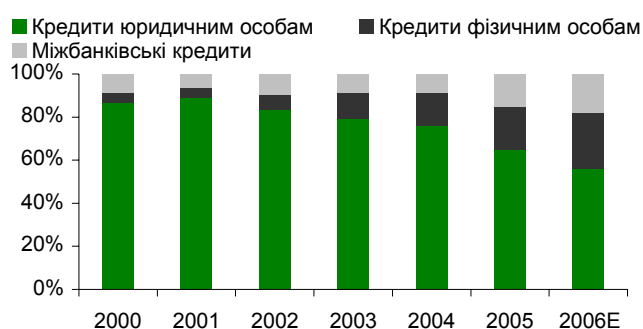
Загальна сума банківських активів зросла у 2005 році на 59%, до USD 42,4 млрд., завдяки значному збільшенню обсягів кредитування як юридичних, так і фізичних осіб. Загальна сума банківських зобов'язань зросла в порівнянні з попереднім роком на 71%, до USD 37,3 млрд., в результаті зростання депозитів фізичних осіб на 79%, до USD 14,6 млрд., та збільшення депозитів юридичних осіб на 84%, до USD 14,6 млрд. Загальна сума акціонерного капіталу в секторі на кінець 2005 року складала USD 5,0 млрд., що на 45% більше в порівнянні з попереднім роком.

...незважаючи на збільшення на 59% у 2005 році



Склад кредитного портфеля (млрд. USD)

Джерело: НБУ, Dragon Capital



Структура кредитного портфеля

Джерело: НБУ, Dragon Capital

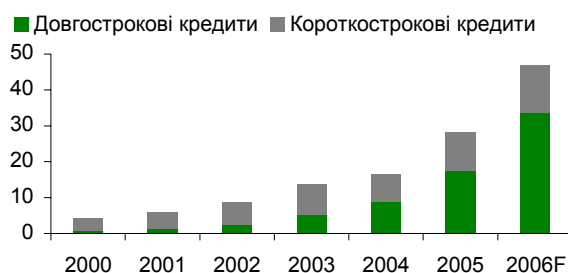
У 2005 році українські банки збільшили свої доходи у вигляді відсотків та видатки на виплату відсотків в порівнянні з попереднім роком на 48%, відповідно до USD 3 768 млн. та USD 2 160 млн., в результаті чого чистий прибуток у вигляді відсотків за 2005 рік склав USD 1 608 млн. Загальна сума комісійних та інших виплат українських банків склала USD 1 143 млн. (на 31,8% більше, ніж в попередньому році), внаслідок чого їх чистий прибуток склав USD 430 млн. (на 81% більше в порівнянні з попереднім роком), що відповідає дохідності активів та дохідності акцій у розмірі відповідно 1,2% та 10,1%.

У 2005 році чистий прибуток банківського сектору збільшився в порівнянні з попереднім роком на 81%, до USD 430 млн.

Кредитний бум

Українські банки різко збільшили обсяги кредитування після того, як у 2000 році в країні почався економічний підйом. У 2001-05 роках обсяги кредитів юридичним особам, фізичним особам та міжбанківських кредитів збільшилися в середньому відповідно на 44%, 123% і 94% за рік.

Стабільна гривня та порівняно низька інфляція забезпечили величезне зростання обсягів довгострокових кредитів з 2000 року у розмірі 2246%. Станом на кінець 2005 року, 72% всіх короткострокових кредитів були у гривнях в порівнянні з 53% для довгострокових кредитів (з терміном погашення більше 1 року). Довгострокові кредити склали 62% від загального обсягу кредитів на кінець 2005 року проти 18% у 2000 році.



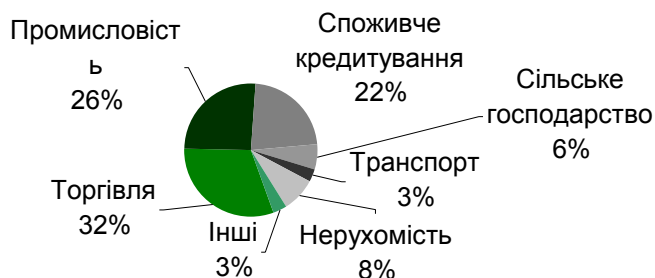
Класифікація кредитів (млрд. USD)*

Примітка: * Загальна сума комерційних кредитів, без урахування міжбанківських кредитів; Джерело: НБУ, Dragon Capital

Кредитування юридичних осіб

Кредитування юридичних осіб все ще складає переважну частку у загальному обсязі банківських кредитів. За результатами 10 місяців 2005 року, найбільш капіталоемною галуззю була торгівля, на яку припадало 32% загального кредитного портфеля. На другому та третьому місцях були промисловість і споживче кредитування – відповідно 26% та 22%. За 10 місяців 2005 року кредитування проектів, пов'язаних з нерухомістю та споживчим кредитуванням, збільшилося відповідно на 84% та 102% в порівнянні з 10 місяцями 2004 року.

Через зростаючу конкуренцію кредитування юридичних осіб стає більш спеціалізованим. Банк «Ажіо», який нещодавно був придбаний шведським банком SEB, та ПроКредит Банк входять до числа небагатьох банків, які надають кредити, в основному, малому та середньому бізнесу. І хоча сегмент малого та середнього бізнесу виявився дуже прибутковим, він також вимагає більшого досвіду роботи та гнучкості, щоб працювати з великою кількістю малих кредитів. Таким чином, ПроКредит Банк у 2005 році зміг збільшити чистий дохід у вигляді відсотків на 67%, до USD 15,4 млн., перевищивши показник по всій галузі в цілому, який склав 48%. З іншого боку, Банк «Ажіо» минулого року збільшив чистий дохід у вигляді відсотків лише на 10%.



Класифікація кредитів за секторами економіки (10 місяців 2005 року)

Примітка: * Загальна сума комерційних кредитів, без урахування міжбанківських кредитів; Джерело: НБУ, Dragon Capital

Кредитування фізичних осіб є найбільш привабливим сегментом зростання

Переважають довгострокові кредити

Переважає кредитування юридичних осіб

Кредитування юридичних осіб стає сегментованим

Споживче кредитування

У 2005 році кредитування фізичних осіб зросло на 124%, до USD 6,4 млрд., збільшившись до 20% загального кредитного портфеля сектора у порівнянні з 15% у 2004 році.

Іпотечне кредитування було навіть ще більш динамічним сегментом у 2005 році, оскільки українські банки більш ніж утричі збільшили свій портфель іпотечних кредитів, до USD 2,1 млрд. Його частка у ВВП зростає з 1% до 2,5%, що все ще забезпечує великий потенціал для подальшого зростання. «Приватбанк» є найбільшим банком в Україні, отже його лідерство у споживчому та іпотечному кредитуванні не є дивним. Розвинена мережа відділень є ключем до успіху у цьому бізнесі.

Частка ринку п'яти найбільших гравців у секторі кредитування фізичних осіб складає 57%. У секторі іпотечного кредитування п'ять найбільших банків контролюють 64% ринку. У найближчі кілька років очікується значне зростання цих двох підсекторів в результаті збільшення чисельності середнього класу та порівняно невеликої бази. На кінець 2005 року лише 14 банків мали портфель іпотечних кредитів, що перевищував USD 20 млн.

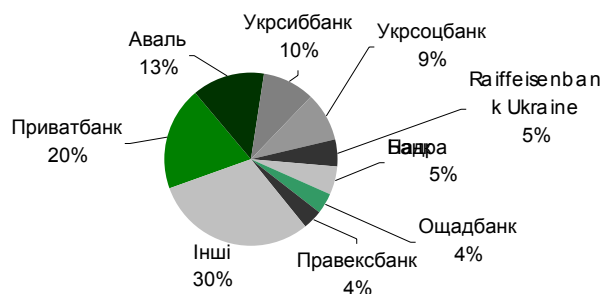
Банки виявляють все більшу схильність до спеціалізації і більше не намагаються охопити весь спектр банківських послуг. Наприклад, «Правекс Банк», який посідає лише 24 місце за сумою активів, займає восьме місце за обсягом кредитування фізичних осіб і друге місце за обсягом іпотечного кредитування в Україні. Міжнародний іпотечний банк («МІБ») є ще одним гарним прикладом у цьому відношенні. Почавши свою роботу лише рік тому з одним відділенням у Києві, МІБ зміг завоювати частку ринку у розмірі 0,5% у сегменті іпотечного кредитування завдяки чіткому позиціонуванню та добре розробленому портфелю продуктів. Таким чином, спеціалізація є гарною стратегією для більш дрібних банків, які прагнуть завоювати частку ринку у будь-якому окремому сегменті.

Кредитування фізичних осіб зросло на 124%

Обсяги іпотечного кредитування зросли більш ніж утричі

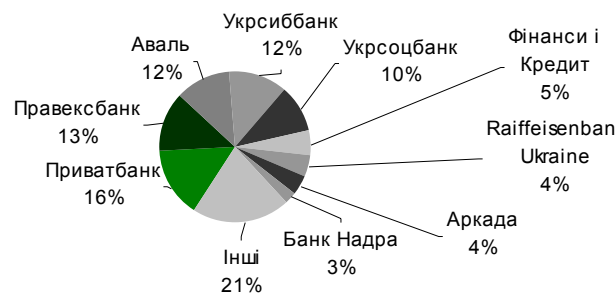
Чітке позиціонування стає ключем до успіху...

...особливо для дрібніших банків



Класифікація кредитів фізичним особам (2005 рік)

Джерело: Асоціація банків України, Dragon Capital



Класифікація іпотечних кредитів (2005 рік)

Джерело: Українська іпотечна асоціація, оцінки Dragon Capital

Тенденція та прогноз розвитку галузі

Дивлячись у майбутнє, ми очікуємо, що значне зростання доходів у секторі, яке спостерігалось у 2004 та 2005 роках, триватиме до 2008 року. Незважаючи на те, що нещодавні спроби НБУ зробити більш жорсткою ліквідність у цьому секторі разом з політичною невизначеністю напередодні парламентських виборів і послабленою макроекономічною ситуацією можуть на короткий термін обмежити зростання банківських прибутків, ми гадаємо, що тенденції до потужного зростання у секторі є досить стабільними у середньостроковій та довгостроковій перспективі і підтримуються, головним чином, сегментом по роботі з клієнтами-фізичними особами. Ми очікуємо, що у 2006 році чистий дохід банківського сектору у вигляді відсотків збільшиться в порівнянні з попереднім роком приблизно на 40%, що відповідає зростанню загальної суми комісійних та інших виплат, до USD 2,2 млрд., а чистий прибуток при цьому зросте до USD 0,6 млрд. Очікується, що дохідність акціонерного капіталу у секторі залишить на рівні середнього показника за минулий рік – 10%.

Банки збережуть прибутковість, досягнуту у 2005 році

КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

Ми очікуємо, що вітчизняні банки зберуть високі темпи зростання обсягів кредитування у 2006-07 роках на тлі триваючого економічного зростання та збільшення наявних доходів населення. На сьогоднішній день обсяг кредитування фізичних осіб складає лише 8,1% ВВП (що набагато менше середнього показника 58,5% у зоні євро), являючи собою найбільш привабливий сегмент зростання в банківському секторі України.

Темпи зростання є стабільними

Консолідація у банківському секторі триватиме з огляду на те, що ряд банків з числа першої десятки зараз ведуть переговори з іноземними покупцями. Кредитування юридичних осіб забезпечить більше рішень, орієнтованих на клієнтів, включаючи такі відносно недостатньо розвинуті продукти, як факторинг. Оскільки роздрібна торгівля споживчими товарами залишається найбільш швидкозростаючим сегментом і продовжує забезпечувати величезний потенціал для зростання, очікується, що банки зосередяться, зокрема, на випуску кредитних карток, розширенні своєї діяльності у регіонах та відкритті нових торгових точок у магазинах. Конкуренція за найбільш мобільну і фінансово кмітливую частину середнього класу зростатиме. Як тільки банківські депозити стануть менш привабливими для споживачів (а розширення присутності іноземних банків посилюватиме цю тенденцію), вітчизняні банки спробують запропонувати альтернативні інвестиційні можливості, такі як інвестиційні фонди або корпоративні цінні папери.

Конкуренція буде зростати, стимулюючи нові рішення, орієнтовані на клієнтів

27 найбільших банків України*

Банк	Головний офіс	Чисті активи (млн. USD)	Зміна (у порівнянні з попереднім роком; %)	Акціонерний капітал (млн. USD)	Зміна (у порівнянні з попереднім роком; %)	Чистий прибуток (млн. USD)	Зміна (у порівнянні з попереднім роком; %)	Дохідність акціонерного капіталу (%)
Приватбанк	Дніпропетровськ	4 368	58%	450	63%	94	204%	6,5%
Банк «Аваль»	Київ	3 814	71%	346	41%	4	12%	0,3%
Промінвестбанк	Київ	2 889	45%	271	23%	44	90%	4,5%
Укрсоцбанк	Київ	2 131	60%	203	19%	23	44%	3,1%
Укрсиббанк	Київ	2 113	98%	188	34%	11	50%	1,7%
Укрексімбанк	Київ	2 055	106%	211	82%	36	110%	5,5%
Ошадбанк	Київ	1 884	100%	154	129%	4	1 231%	0,9%
Raiffeisenbank Ukraine	Київ	1 396	68%	124	85%	17	286%	4,3%
Банк «Надра»	Київ	1 173	60%	109	58%	5	14%	1,5%
Брокбізнесбанк	Київ	944	83%	120	67%	4	64%	1,0%
Фінанси і Кредит	Київ	876	103%	97	169%	3	21%	1,1%
Укрпромбанк	Київ	814	82%	125	9%	5	94%	1,0%
Форум Банк	Київ	743	116%	73	78%	6	81%	2,8%
ПУІБ	Донецьк, Київ	708	90%	97	30%	11	65%	3,2%
Хрещатик	Київ	623	76%	48	40%	4	83%	2,5%
Кредитпромбанк	Київ	575	119%	67	68%	6	101%	2,6%
ING	Київ	512	70%	44	36%	10	128%	6,6%
Укргазбанк	Донецьк	473	76%	43	53%	3	38%	2,3%
ВАБанк	Київ	466	91%	59	244%	3	99%	2,0%
Південний	Одеса	456	52%	52	67%	5	51%	3,0%
Індустріально-експортний банк	Київ	439	103%	37	64%	3	128%	2,7%
Донгорбанк	Донецьк	424	53%	59	39%	15	66%	7,3%
Альфа-Банк	Київ	422	122%	40	-28%	1	163%	0,3%
Правекс Банк	Київ	420	36%	35	28%	4	154%	3,1%
Кредит Банк Україна	Львів	402	58%	31	12%	2	42%	1,8%
ТАС-Комерцбанк	Київ	401	126%	53	105%	2	7%	1,2%
Мрія	Київ	382	101%	45	87%	8	33%	5,7%

Примітка: * Класифіковані за загальною сумою активів станом на кінець 2005 року; Джерело: банки, НБУ, Dragon Capital